

ਜੇਹਾ ਸਤਗੁਰੁ ਕਰਿ ਜਾਣਿਆ ਤੇਹੋ ਜੇਹਾ ਸੁਖ ਹੋਇ ।

ਜਿਹਾ ਸਤਗੁਰੁ ਕਰਿ ਜਾਣਿਆ

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library

Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library has been created with the approval and personal blessings of Sri Satguru Uday Singh Ji. You can easily access the wealth of teaching, learning and research materials on Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library online, which until now have only been available to a handful of scholars and researchers.

This new Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-library allows school children, students, researchers and armchair scholars anywhere in the world at any time to study and learn from the original documents.

As well as opening access to our historical pieces of world heritage, digitisation ensures the long-term protection and conservation of these fragile treasures. This is a significant milestone in the development of the Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library, but it is just a first step on a long road.

Please join with us in this remarkable transformation of the Library. You can share your books, magazines, pamphlets, photos, music, videos etc. This will ensure they are preserved for generations to come. Each item will be fully acknowledged.

To continue this work, we need your help

Your generous contribution and help will ensure that an ever-growing number of the Library's collections are conserved and digitised, and are made available to students, scholars, and readers the world over. The Sri Satguru Jagjit Singh Ji E-Library collection is growing day by day and some rare and priceless books/magazines/manuscripts and other items have already been digitised.

We would like to thank all the contributors who have kindly provided items from their collections. This is appreciated by us now and many readers in the future.

Contact Details

For further information - please contact

Email: NamdhariElibrary@gmail.com

kirpal.singh.chana

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ
 ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਕੋਲ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ
 ਸਮਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ । ਮੇਰੇ
 ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਕਾ ਹੈ ਨਵਿਰਤ ਕਰੋ ਜੀ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪਛਿਅ
 ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਕੀ ਸੰਕਾ ਹੈ ? ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ
 ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਬਿਹਾ ਹਾਂ ਮੇਰਾ
 ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਬਚਨ ਦੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੋੜਿਆ ਪਰ ਗਹਿਅਾਈ
 ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਗਏ ਹਨ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੇ ਪਛਿਅ
 ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ । ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਕਰਦੇ ਸਭ
 ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਆਖਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੁਰਲ ਸੰਤ ਜਾਲਦਾ ਸਾਂ
 ਅਗੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਭਾਈ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਪੁਰਲ
 ਸੰਤ ਜਾਲਦੇ ਸਭਿ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਰਲ ਸੰਤ ਬਲਾ ਗਏ ਹਨ
 ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜਾਲਦਾ ਸਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਹਮਿਹਰ
 ਕਰ ਗਏ ਹਨ

ਜੇਹਾ ਸਤਗੁਰੂ ਕਹਿ ਜਾਣਿਆ ਤੇਹਾ ਜੇਹਾ ਸੁਖ ਹੋਇ ।
 ਏਹੁ ਸਹਸਾ ਮੁਲੇ ਨਾਹੀ ਭਾਓ ਲਾਏ ਸਨ ਕੋਇ ॥
 ਕੁਝ ਦਿਹੋ ਜਿਹ ਬਚਨ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ
 ਕੀਤਾ ਸੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਚੇਰ ਸਮਝ
 ਉਸਦੀ ਕਲ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਕਰ ਦਿਓ ਜਿਹੜਾ ਯਾਰ ਸਮਝ ਉਸਦੀ
 ਕਲ ਵਿਚ ਯਾਰੀ ਕਰ ਦਿਓ ਜਿਹੜਾ ਸੰਤ ਸਮਝ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤ
 ਬਲਾ ਦਿਓ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਸਮਝ ਉਸਦਾ ਪਾਹ ਉਤਾਰ ਕਰ ਦਿਓ
 ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੈਂ ਹੈਂ ਹੀ ਹਾਂ

ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਜੇਹਾ ਕੋਇ ਛੁਰਾ ਤੇਹਾ ਫਲ ਪਾਏ ਕੋਇ
 ਅਕਾਲ ਸਤਿਗੁਰ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਹੈ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਜੇਹਾ ਕੋ ਬੀਜੇ
 ਤੇਹਾ ਫਲ ਪਾਏ ।

ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੀ ਰਜਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ
 ਵੈਸੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਗਏ
 ਦੁਆਦਸ ਪੁਰਖ ਹੈ ਆਦਿ ਮੇ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਸਿਰਸੇਰ ।
 ਸਕਤ ਅਨੰਤੀ ਆਦਿ ਹੈ ਆਦਿ ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਆਰ ॥

ਮੇਰੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਆਕਾਸ਼ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਰਗਰਮ ਸਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਨਿਰਗੁਨ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਦੋਨੋਂ ਏਕਜੋਨ ਵਿਚ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਇਕ ਤਾਰ ਦਾ ਦੋ
ਜਦੋਂ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਆਪ ਮੰਨ ਸਮਾਪਿ ਤਦੋਂ ਕਰਮ ਨੂੰ ਕਉਨ ਚਿਤਾਰ
ਚਿਤ ਗਪਤ ਕਿਸ ਪਛਤ ਲੇਖਾ ਜਦ ਨਹੀਂ ਰੋਪ ਕਰਤਾਰ ਦਾ
ਨਿਰਗੁਨੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਨ ਕਰੇ ਦਰਸਨ ਗੁਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨੂੰ ਧਾਰ

ਬਹੁਮ ਨਿਰਗੁਨ ਜਦ ਸਰਗਰਮੀ ਹੋਵੇ ਤਦੋਂ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਧਾਰ ਦਾ
ਉਦੋਂ ਦਰਸਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੇ ਪੁਰੀ ਨਾਲੇ ਸਭਮ ਦੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰ ਦਾ
ਗੁਰੂ ਆਪ ਰੋਪਾਲ ਤੇ ਕੋਬਿਰ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰ ਹੀ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ਦਾ
ਗੁਰੂ ਦਇਆਲ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਰ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਕੋਟ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰ ਦਾ

ਸਤਿਗੁਰ ਤੇਤਾ ਦੁਆਪਰ ਤਿਨੇ ਜਗ ਬੀਤੇ ਕਲੀ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪਸਾਰ ਦਾ
ਤਦੋਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਰਾਜਚਲਾਇਆ ਆਨ ਨੀਵ ਸਚ ਤੇ ਕੋਟ ਉਧਾਰ ਦਾ
ਬਾਜ਼ ਵਾਲਾ ਹੋ ਦਸਮੇਸ ਸਤਿਗੁਰ ਜੇ ਮੋਹੀਓ ਦਾ ਰਾਜ ਉਧਾਰ ਦਾ
ਗਪਤ ਰਿਸ਼ਾਬਦ ਖੇਲਾ ਰਿਹਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਜੇ ਕਉਨ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦਾ

ਦੁਆਰਸ ਪੁਰਖ ਹੋ ਆਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਸਿਰਮੋਹ ਜ ਸਭਮ ਸਰਗਰਮ ਦਾ
ਜੇਤ ਕਾ ਜਾਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘਾ ਹੋ ਸਿਤਾ ਟੱਟੀਆਂ ਗੰਢ ਸਵਾਰ ਦਾ
ਜਸਜੀਵਨ ਪੁਤਾਪ ਹੋ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਾ ਸੁਚ ਸੋਧ ਰਿਹਾ ਪਰਚਾਰ ਦਾ
ਨਾਮ ਬਾਲੀ ਦਾ ਦੇਵੇ ਪੁਖ ਛਿੱਟੇ ਜਿਹੜਾ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਉਤਾਰ ਦਾ

ਮਾਨਿਕ ਪਹਿਰੇ ਦਾ ਹੋਜ ਰਾਜੀਤ ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੀ ਪਰਮ ਪਰਚਾਰ
ਦਾਤਾ ਰਿੰਧੀਆਂ ਸਿੰਧੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦਾ ਵਿਗਤੇ ਕਾਜ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸਵਾਰ ਦਾ
ਨਾਮ ਦਿਦਾ ਹੋ ਰਤਨ ਰੋਪਾਲ ਸੁਆਮੀ ਕਾਮਧੇਨ ਦਿੱਤਾ ਲਖਾਂ ਹੀ ਚਾਰ ਦਾ
ਆਨਿਕ ਤਰੰਗ ਕਰੰਗ ਸੇਕੁਰਤ ਹੋ ਦਿੱਤੀ ਪਉਨ ਕੇ ਗਉਨ ਨਿਵਾਰ

ਭਲੇ ਭਲੇ ਕਰ ਮੰਨੀ ਆਨਿ ਤਕ ਲਏਨੇ ਦਿੱਤੀ ਬਹਿਮਾਂ ਦੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰ ਦਾ
ਸਤ ਆਪ ਰਾਪ ਕਰਤ ਹੋ ਜੇਤੇ ਵਾਂਡੁ ਜਨਲੀ ਦੇ ਚਿਤਨ ਧਾਰ ਦਾ
ਜੇ ਸਹਲਿ ਆਵੇ ਤਿਸੁ ਕੀਨਿ ਲਾਵੇ ਸਦਾ ਆਪਣਾ ਚਿਰ ਸੰਭਾਰ ਦਾ
ਕਿਸਾ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਸਾਰ ਸਮਾਲ ਸਕਾਂ ਫਾਨੀ ਜੀਵ ਦਿਸਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦਾ

ਭਾਵ ਜੇਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਹੋਵੇ ਹੈ ਤੇਹੇ ਕੋਈ ਨ
 ਕੋਈ ਸ੍ਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ ਆਪ ਰਖਿਓਨ'
 ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ੍ਰੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਕੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ
 ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਓ ।
 ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲ ਕਰਿਯਓ ॥
 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਮੇ ਮਥਰਾ ਭਟ ਜੀ
 ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਤਨਿ ਮਥਰਾ ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਨਹੀ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨ ਪਰਤਪੁ ਹਰਿ
 ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ
 ਜੀ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕਰ ਗਏ ਹਨ

ਦੁਆਰਸ ਪੁਰਖ ਹੈ ਆਦਿਸੇ ਸਰਗੁਣ ਕੇ ਸਿਰਮੌਰ ।

ਸੁਕਤ ਅਨੰਤੀ ਆਇ ਹੈ ਆਇਓਹੋ ਨਹੀ ਐਰ ॥

ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
 'ਸ੍ਰੀਰਕ ਅਵਸਥਾ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲਾਏ ਹੋਏ 'ਨਾਨਕ ਰਾਜ'
 ਦੀ ਗੱਲੀ ਤੇ ਸੁਭਾਏਮਾਨ ਸਭ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ
 ਨਾਮੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤੀ ਜਗਮਗਾਈ ਹੋਈ । ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨਾਂ
 ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ । ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਫੀ ਸਮਾਂ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਗੁਪਤ
 ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਪਣੀ ਰਜਾ
 ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਪਤ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਗੁਪਤ ਵਿਚਰਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤਕ
 ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਖੀ
 ਨੂੰ ਹਰੀ ਰਖਦੇ ਰਹੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਤਾਪ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਘਰ ਦੇ (ਸਿਖੀਏ) ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਅਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਤਾਪ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਖਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
 ਸਿਖੀ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ
 ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸੰਤ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰੂੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕਰ ਗਏ ਸਨ
 'ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ' ਫਿਰ ਜੇਹੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਤਾਪ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਵਰ ਦਿੱਤੇ

ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਆਇਆ ਹੈ । ਪਰਤਾ ਮਾਨਕ ਆਇਆ ਹੈ
ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਸ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੁਖ
ਹੋਵੇਗੇ ਇਤਿਯਾਦਿ"

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਨਿਹੰਗਸਿੰਘ (ਕਲਿਆਨਸਿੰਘ) ਨੂੰ
ਸਪੱਸ਼ਟੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੀ "ਮੈਂ ਗੁਣ (ਜੀ) ਭੋਲੀ
ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਜਾਮਾ ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਇਤਿਯਾਦਿ

ਇਸ ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੋਣ ਦੇ ਛੀਦੇ ਹੀ ਗੁਣ
ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਨ

(੧) ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨ (੨) ਸੰਪੂਰਨ ਵੈਰਾਗ (੩) ਸੰਪੂਰਨ ਲਛਮੀ

(੪) ਸੰਪੂਰਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ (੫) ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਦਰਬ (੬) ਸੰਪੂਰਨ ਜਸ

(੧) ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ
ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਰ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਗੁਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ ।
ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਗਿਆ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ
ਯੋਗਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ 'ਆਪ ਜਯੋ ਅਵਰ ਨਾਮ ਜਪਾਵੈ' ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਆਪ
ਜਗਿਆਨਸੂਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਰਾਗੀਆਂ
ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਚੰਗੇ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣ ਦੀ ਜਾਰ ਦਸਦੇ ਸਨ । ਕਈ ਡੰਗਰ
ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗਾਇਆਂ ਮੱਝਾਂ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਵਗਾਹ ਦਸਦੇ ਸਨ
ਅਤੇ ਕਈ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਫਲ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਸਨ
ਕਈ ਵੇਰਾਂ ਹਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਚੁਸਕੇ ਦਸਦੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਡੋਰ ਬਾਮ
ਵਾਸਤੇ ਤੁਲਸੀ ਅਤੇ ਪਿਪਲ ਦੇ ਬਿਛ ਲਗਾਵਾਉਂਦੇ ਸਨ । ਕਈ ਕਵੀਆਂ ਦੇ
ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਸ਼ਹਿਤ ਦੀ ਕਦਰ ਨੂੰ
ਜਾਣਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਹਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਾਸਤੇ ਜਮੀਨ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ।
ਕਈ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਸਹਾਇਕ ਸੰਪੂਰਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਈ
ਹਿੰਦੂ ਸਿੰਘ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿੰਘ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਕਈ ਗਾਇ ਰਕਸਾ
ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਚੰਦਮਾ ਹਕਸਾ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ
ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਦਸਦੇ ਸਨ । ਤਾਂ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਗਿਆਨ ਸੀ

ਦੁਸਰਾ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਦੋਰਾਗ

ਕਬੀਰ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਕਬੀਰ ਜੀ ਗਿਰ ਕਹਿ ਤੇ ਪਤਮ ਕਰ ਨਾਹੀ ਤਾ ਕਰ ਦੋਰਾਗ ।

ਦੋਰਾਗੀ ਬੰਧਨ ਕਰੇ ਤਾ ਕੋ ਬੰਨੇ ਆਭਾਗ ॥

ਦੋਰਾਗ ਦੇ ਆਰਥ ਹਨ ਤਿਆਗ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਿਆਗ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਸਨ । ਲੱਖਾਂ

ਰੁਪੇ ਲੰਗਰ ਦੀ ਭੇਟ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਪੜੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਸੂਤੀ, ਉਨੀ

ਡੋਕਰੇਨ ਜਾਂਦੀਆਂ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਆਪ

ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ^{ਦਸਤ} ਦਾਸਤੇ ਸਫੈਦ ਸਫੈਦ ਖੱਦਰ ਨੂੰ ਭਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਦਾ

ਹਿੰਮਾ ਰਹਿਤ ਸਾਧੇ ਖਾਨੇ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ । ਜੇਦ ਲੋੜ ਪਈ ਆਪ ਜੀ

ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਲੋੜਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਗਰੀਬ

ਸਿਖ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਗਲ ਪਾਏ ਹੋਏ ਕਪੜੇ

ਦੀ ਲਾਹਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਪੂਰਨ ਦੋਰਾਗੀ ਦਾ ਦਿਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ।

ਤੀਸਰਾ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਲਛਮੀ

ਸੰਪੂਰਨ ਲਛਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਉਲਕ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਸਦਾ ਵਰਤ ਲੰਗਰ

ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕੀਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੱਖਾਂ ਆਦਮੀਆਂ

ਨੂੰ ਪਰਸਾਦ ਛਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹਜ਼ੀ ਤਕ ਅਮੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ

ਕਈ ਹਜ਼ਿਆਂ ਜਾਂ ਹਜ਼ੀ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਰਤ ਨਾਮ ਤੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਲੰਗਰ

ਨਾਹਿਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਲੰਗਰ ਖੁਲਾ ਸਿਰਫ ਮੁਕੱਰਰ ਵਕਤ ਤਕ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸ੍ਰੀ

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਜਾਏ ਰਾਤ ਨੂੰ

ਜਾਏ ਜਾਂਦਿਨ ਨੂੰ ਜਾਏ, ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਏ ਜਾਂ ਸਾਮ ਨੂੰ ਜਾਏ ਪਰਸਾਦ

ਰਜਦਾਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਾਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅੰਨ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹੋਵੇ

ਟਮਲਾਂ ਬਰਸਾਤ ਜਾਂ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ਼ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਹੀਫਸ਼ਜ਼ੀਆਂ

(ਅਭਿਥੀਆਂ) ਦੀ ਆਨੁਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰਸਾਦ ਸਭ ਨੂੰ ਰਜਦਾਂ ਮੁਫਤ

ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਅਮੁੱਟ ਲਛਮੀ ਦੀ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ।

ਚੌਥਾ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਐਸ਼ਵਰਯ

ਐਸ਼ਵਰਯ ਦੇ ਆਰਥ ਹਨ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿਤ ਜਾਂ ਸੋਕ ਰਹਿਤ

ਇਹ ਗੁਣ ਦੀ ਆਪ ਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ । ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ

ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪ ਜੀ

ਤੇ ਕਈ ਤੁੱਟੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਕੇ ਛੇ ਤੁੱਟੇ ਮਕੱਦਮ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਭੁਠੀਆਂ

ਗਵਾਹੀਆਂ ਭੁਗਤਾਈਆਂ । ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਲਿਆਈ ਮਰਸ਼ਲਾ

ਆਨੁਸਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਾਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸਹਾਰਾਬ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਈ ਲਾਡਲੇ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਰਦਾਰ ਜੇਲਾਂ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ।

ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ

"ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਤਹਿ ਲਗੀ ਧਿਯੋਗ"

ਸਿਰਫ ਆਪ ਜੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰਫ ਅਤੇ ਸਬਰ ਕਰਕੇ ਰਿੱਤਾ ਰਹਿਤ
ਹੋਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਲ ਲਾਇਆ ।

ਪੰਜਵਾਂ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਦਰਬ

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਂਵਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਦਰਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ ਮੈਂ ਸਿਆਮ ਸੰਦਰਬ ਕਰਿ

ਅਕਥ ਕਥਾ ਜਾ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨੀ

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਫਲਾਣਾ ਦਾ ਰਿਹਾ ਬੜਾ ਸੰਦਰਬ ਹੈ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ

ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਹਨ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਨੂੰ ਜਲਾਹੰਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਨੂੰ

ਪਰ ਪੂਰਨ ਸੰਦਰਬ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਜਿਸਤਰਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਕੰਜਲਕ ਨੋਲ ਕਬਹੂ ਗ੍ਰੀਵ ਕਟ ਕੇਹਰ ਕੰਧਰ ਠਾਵਨ

ਕੁਰਲੀ ਕੁਰੰਗ ਕਪੂਰ ਗਤ ਬਿਨੁ ਆਕਾਲ ਦੁਜੋ ਕਵਨ

ਇਹ ਸੰਦਰਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੱਛਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਨ

ਦਿਹ ਹੀ ਵਜਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਤਾਂ ਵੇ ਕਿਨਾ ਹੀ ਚਿੰਤਾ ਵਾਲ ਹੋਵੇ, ਬੀਮਾਰ ਹੋਵੇ

ਦਲਿਦੀ ਹੋਵੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਮੋਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ

ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਠੰਡ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ । ਕੋਈ ਅਭਿਮਾਨੀ ਆਕੜ ਖਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਧਾਂ ਨ ਦੇਖਨ ਦੇ ਅਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ

ਦਰਸਨ ਕਰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋ ਗਏ ।

ਛੀਵਾਂ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਜਸ

ਜਸ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ

ਸਹਤੀ ਸਨ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਰਥਕ ਸਾਹਥਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਥਕ ਆਰਜ਼ ਕੀਤੀ

ਉਸਦੀ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ । ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਜਾਂ ਪਾਠੀ ਦੇ ਮਿਸਾਲ

ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਰਵਕ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ

ਏ ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜਸਮੀਆ ਸਰੀਰਕ ਅੰਤਮ ਕਿਰਿਆ ਸਮੇਂ

* ਲਖਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਸਾਰ ਕਰਕੇ

ਜਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ

ਤੁਮਨੁ ਜਸੁ ਸਕਲ ਜਗਤ ਕਰੈ ਬਖਾਨੀ

ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਤੀਪਕਾਰ ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਸਿਖ ਪੰਥ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿੰਧੂ ਤੇ ਕੀਤਾ
ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਨੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਅਖਤਿਆਰ
ਅਪਣੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਕਵੀ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ
੮ ਮਈ ੧੬੫੬ (੨੭ ਦੋਸਾਖ ਸੰਮਤ ੨੦੧੬) ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਘੱਘਰ
ਨਾਲੀ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਖਾਲ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਸਭ ਨੂੰ ਕਹਿਿਆ ਕਰਕੇ ਕਹਿਆ ਸੀ
" ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਪੁਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਆਵੇ ਜਾਂ ਕਦੇ ਨ ਆਵੇ । ਹੁਣ ਤੋਂ ਏਥੇ ਵੱਡੇ
ਕਾਰੇ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਦੀ ਹੈ ਉਹ ਰਹੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਬਲਦੇ
ਰਖਦੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਉਸ ਉਹਦੇ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਨਗਮਕਣ ਉਹ ਬੇਸਕ ਬਿਸਤਰਾ
ਗੋਲ ਕਰ ਲਏ । ਸਾਡੀ ਉਸਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਹੁਣ ਸਾਰੇ
ਅਖਤਿਆਰ ਵੱਡੇ ਕਾਰੇ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋਣੇ ਹਨ । " ਇਸੇ ਨਈਂ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਰੇ ਦਾ ਹੋਜਗਤੀ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਧਰਮ ਪਰਚਾਰ
ਦਾ ਤਾਂ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਦਾ ਵਿਗਾੜੇ ਕਾਜ ਵੀ ਇਹੋ ਜਵਾਬਦਾ ਹੈ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀਰਕ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਗਮ ਕਦਹਤੀ ਤੋਰ
ਤੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਚੀਮੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ
ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਏ

" ਏਸ ਦੇਹ ਨੇ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਲਭਣਾ ਨਹੀਂ ਤਤਪੁ ਤਤਪੁ ਨ ਜਾਨ ਗੁਆ ਏਣ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ 'ਚੀਮੇ' ਦਰਸ ਜਗਤੀ ਤਦਾ ਪਾਏਂਦਾ

ੴ
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ
 ਸੁਚ ਸੋਧ ਅਤੇ ਨਾਮ ਬਾਲੀ
 ਦਾ ਪਰਵਾਰ ਦਿਤਾ ਚਲਾਇ

ਰਾਜ ਮਹਿ ਰਾਜ ਜੋਗ ਮਹਿ ਜੋਗੀ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ

ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਕੋਲ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ
ਸਮਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਜੀ । ਮੇਰੇ
ਦਿਲ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਕਾ ਹੈ ਨਵਿਹਤ ਕਰੋ ਜੀ । ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ
ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਕੀ ਸੰਕਾ ਹੈ ? ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਨੇ ਅਰਜ਼ ਕੀਤੀ
ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੈਂ ਮਾਰੀ ਉਮਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਸੇਵਾ
ਦੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਵੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋੜਿਆ ਪਰ ਹਾਹਿਮਾਈ
ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇ ਗਏ ਹਨ । ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ
ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ । ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਭਿ
ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਆਖਿਆ ਜੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੁਰਾਣ ਸੰਤ ਜਾਲਦਾ ਸਾਂ
ਅਗੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਭਾਈ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਪੁਰਾਣ
ਸੰਤ ਜਾਲਦੇ ਸਭਿ ਤੁਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਸੰਤ ਬਣਾ ਗਏ ਹਨ
ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜਾਲਦਾ ਸਾਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਹਮਿਹ
ਕਰ ਗਏ ਹਨ

ਜੇਹਾ ਸਤਗੁਰੁ ਕਹਿ ਜਾਇਆ ਤੇਹੋ ਜੇਹਾ ਸਖ ਹੋਇ ।

ਦੇਹੁ ਸਹਸਾ ਮੂਲੇ ਨਾਹੀ ਭਾਉ ਲਾਏ ਜਨ ਕੋਇ ॥

ਕੁਝ ਦਿਹੋ ਜਿਹ ਬਚਨ ਇਕ ਦਿਨ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ
ਕੀਤਾ ਸੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੈਨੂੰ ਚੋਰ ਸਮਝ
ਉਸਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਕਰ ਦਿਉ ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਾਰ ਸਮਝ ਉਸਦੀ
ਕੁਲ ਵਿਚ ਜ਼ਾਰੀ ਕਰ ਦਿਉ ਜਿਹੜਾ ਸੰਤ ਸਮਝ ਉਸਨੂੰ ਸੰਤ
ਬਣਾ ਦਿਉ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਸਮਝ ਉਸਦਾ ਪਾਹ ਉਤਾਰ ਕਰ ਦਿਉ
ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮੈਂ ਹੈਂ ਹੀ ਹਾਂ

ਸਤਿਗੁਰੁ ਨੇ ਜੇਹਾ ਕੋਇ ਛੇਦਾ ਤੇਹਾ ਫਲ ਪਾਏ ਕੋਇ

ਅੰਬਦਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਹੈ ਤਿਸੁ ਵਿਚਿ ਜੇਹਾ ਕੋ ਬੀਜੇ

ਤੇਹਾ ਫਲ ਪਾਏ ।

ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੀ ਰਜਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ
ਦੋਸੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਗਏ ਸਨ
ਦੁਆਦਸ ਪੁਰਖ ਹੈ ਆਦਿ ਸੇ ਸਭ ਹਨ ਕੇ ਸਿਰਸੇਰ ।
ਸਕਤ ਅਨੰਤੀ ਆਇ ਹੈ ਆਇ ਇਹੋ ਨਹੀਂ ਆਇ ॥

ਮੇਰੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ
ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸਰਗਲ ਸਰੂਪ ਹੋਵੇ

ਨਿਰਗੁਨ ਅਤੇ ਸਰਗਲ ਦੋਨੋਂ ਏਕ ਜੋਨ ਵਿਚ ਭਰੇ ਨਹੀਂ ਇਕ ਤਾਰਦਾ ਏ
ਜਦੋਂ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਆਪ ਮੰਨ ਸਮਾਧਿ ਤਦੋਂ ਕਰਮ ਨੇ ਕਉਨ ਚਿਤਾਰਦਾ ਏ
ਚਿਤ ਗਪਤ ਕਿਸ ਪਛਤ ਲੇਖਾ ਜਦ ਨ ਹੋਵੇ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰਦਾ ਏ
ਨਿਰਗੁਨੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਨ ਕਦੇ ਦਰਸਨ ਗੁਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨੇ ਧਾਰਦਾ ਏ

ਬਹੁਮ ਨਿਰਗੁਨੇ ਜਦ ਸਰਗਲੀ ਹੋਵੇ ਤਦੋਂ ਰੂਪ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਧਾਰਦਾ ਏ
ਉਦੋਂ ਦਰਸਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੋ ਪਰੀ ਨਾਲੇ ਸਭਮ ਦੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਦਾ ਏ
ਗੁਰੂ ਆਪ ਗੋਪਾਲ ਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਰੂ ਸਤਿਗੁਰ ਹੀ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰਦਾ ਏ
ਗੁਰੂ ਦਇਆਲ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿੰਦ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਕੋਟ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਦਾ ਏ

ਸਤਿਗੁਰ ਤੂਤਾ ਦੁਆਪਰ ਤਿਨੇ ਜਗ ਬੀਤੇ ਕਲੀ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪਸਾਰਦਾ ਏ
ਤਦੋਂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਰਾਜ ਚਲਾਇਆ ਆਨ ਨੀਵ ਸਚ ਤੇ ਕੋਟ ਉਸਾਰਦਾ ਏ
ਬਾਜ਼ ਵਾਲੜਾ ਹੈ ਦਸਮੇਸ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋ ਮੋਹੀਠੇ ਦਾ ਰਾਜ ਉਖਾੜਦਾ ਏ
ਗਪਤ ਗਿਆਰਦਾ ਖੇਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋਜੇ ਜੋ ਕੁਇਰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਦਾ ਏ

ਦੁਆਰਸ ਪੁਰਖ ਹੋ ਆਇ ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਸਿਰਮੋਰ ਜ ਸਭਮ ਸਰਗਾਰਦਾ ਏ
ਜੇਤ ਕਾ ਜਾਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਟੁੱਟੀਆਂ ਗੰਢ ਸਵਾਰਦਾ ਏ
ਜਸਜੀਵਨ ਪੁਤਾਪ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਾ ਸਚ ਸੋਧ ਰਿਹਾ ਪਰਚਾਰਦਾ ਏ
ਨਾਮ ਬਾਲੀ ਦਾ ਦੇਕੇ ਖੁਬ ਛਿੱਟੇ ਜਿਹੜਾ ਪਾਪੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਦਾ ਏ

ਮਾਨਿਕ ਪਹਿਰੇ ਦਾ ਹੈ ਰਾਜੀਤ ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਪਰਮ ਪਰਚਾਰਦਾ ਏ
ਦਾਤਾ ਸਿੰਘੀਆਂ ਸਿੰਘੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦਾ ਵਿਭੇ ਕਾਜ ਵੀ ਇਹੋ ਸਵਾਰਦਾ ਏ
ਨਾਮ ਦਿਵਾ ਹੈ ਰਤਨ ਗੋਪਾਲ ਸੁਆਮੀ ਕਾਮ ਪੈਨਾਂ ਦਿਹ ਲੁਖਾਂ ਹੀ ਚਾਰਦਾ ਏ
ਆਨਿਕ ਤਰੰਗ ਕੁਰੰਗ ਸੇ ਕੂਰਤ ਹੈ ਇਹੋ ਪਉਨ ਕੇ ਗਉਨ ਨਿਵਾਰਦਾ ਏ

ਭਲੇ ਭਲੇ ਕਰ ਮੰਨੀ ਮਨਿ ਤਕ ਏਨੇ ਦਿਹ ਬੁਝਿਆਂ ਦੇ ਕਾਜ ਸਵਾਰਦਾ ਏ
ਸਤ ਆਪਰਾਧ ਕਰਤ ਹੈ ਜੇਤੇ ਵਾਂਡ ਜਨਨੀ ਦੇ ਚਿਤਨ ਧਾਰਦਾ ਏ
ਜੋ ਸਚਲਿ ਆਵੇ ਤਿਸ ਕੰਠਿ ਲਾਵੇ ਸਦਾ ਆਪਣਾ ਬਿਰਦ ਸੰਭਾਰਦਾ ਏ
ਕਿਸਾ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈਂ ਸਾਰ ਸਮਾਲ ਸਕਾਂ ਫਾਨੀ ਜੀਵ ਦਿਸਾਲ ਸੰਸਾਰਦਾ ਏ

ਭਾਵ ਜੇਦੋਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਿਰਗੁਨ ਤੋਂ ਸਰਗੁਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਦੋਂ ਕੋਈ ਨ
 ਕੋਈ ਸ੍ਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚਿ ਆਪ ਰਖਿਓਨ'
 ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ੍ਰੀਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਕੇ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
 ਜਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਏ ਲਿਖਿਆ ਹੈ
 ਆਪਿ ਨਰਾਇਣ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਓ ।
 ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਆਕਾਰੁ ਜੋਤਿ ਜਗ ਮੰਡਲ ਕਹਿਯਓ ॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਏ ਮਥਰਾ ਭਟ ਜੀ
 ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਭਨਿ ਮਥਰਾ ਕਛੁ ਭੇਦੁ ਨਹੀਂ ਗੁਰ ਅਰਜਨ ਪਰਤਖੁ ਹਰਿ
 ਫਿਰ ਗੁਰੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ
 ਜੀ ਬਾਰੇ ਪੇਸ਼ੀਨਗੋਈ ਕਰ ਗਏ ਹਨ

ਦੁਆਦਸ ਪੁਰਖ ਹੈ ਆਦਿਸੇ ਸਰਗੁਨ ਕੇ ਸਿਰਸੈਂਹ ।

ਸੁਕਤ ਅਨੰਤੀ ਆਇ ਹੈ ਆਇਟਿਹੈ ਨਹੀਂ ਐਂਹ ॥

ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਲਿਜੁਗ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ

'ਸ੍ਰੀਰਕ ਅਦਸਥਾ ਉਪਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਲਾਏ ਹੋਏ 'ਨਾਨਕ ਰਾਜ'

ਦੀ ਗੱਦੀ ਤੇ ਸੁਭਾਏਮਾਨ ਸਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵਿਚ ਅਪਣੇ ਅਪਣੇ

ਸਮੇਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਜੋਤੀ ਜਗਮਗਾਈ ਰਹੀ । ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਗੱਦੀ

ਦੇ ਮਾਲਿਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ । ਜਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮਾਂ ਬਾਬਾ ਅਜਾਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਗੁਪਤ

ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਪਣੀ ਰਜ਼ਾ

ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਪਤ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ । ਗੁਪਤ ਵਿਚਰਨ ਦੇ ਵੇਲੇ ਤਕ

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਪਹਿਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਖੀ

ਨੂੰ ਹਰੀ ਰਖਦੇ ਰਹੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਤਾਪ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਇਸ ਘਰ ਦੇ (ਸਿਖੀਏ) ਮਾਲਕ ਬਣੇ ਅਜ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਤਾਪ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਰਜਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਰਸਿਖੀ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਬਾਰੇ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਾਮ ਸਿੰਘ

ਜੀ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਸੰਤ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੜ੍ਹੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕਰ ਗਏ ਸਨ

'ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵਡੇ ਪੁਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ' ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪਰਤਾਪ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਵਰ ਦਿੱਤੇ

ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਮਾਇਆ ਹੈ । ਪਰਤਾ ਮਾਲਕ ਮਾਇਆ ਹੈ
ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਇਸ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੁਖ
ਹੋਵੇਗੇ ਇਤਿਆਦਿ”

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਵੀ ਇਕ ਨਿਹੰਗਸਿੰਘ (ਕਲਿਆਨਸਿੰਘ) ਨੂੰ
ਸੰਪਤੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕੇ ਆਖਿਆ ਸੀ “ਮੈਂ ਗੁਣ (ਸੀ) ਭੋਲੀ
ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਟਿਆ ਹਾਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਜਾਮਾ ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਇਤਿਆਦਿ

ਇਸ ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵਾਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੋਣ ਦੇ ਛੀਦੇ ਹੀ ਗੁਣ
ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਨ

(੧) ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨ (੨) ਸੰਪੂਰਨ ਦੌਰਾਗ (੩) ਸੰਪੂਰਨ ਲਛਮੀ

(੪) ਸੰਪੂਰਨ ਅਮੋਸਵਰਜ (੫) ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਦਰਭ (੬) ਸੰਪੂਰਨ ਜਸ

(੧) ਸੰਪੂਰਨ ਗਿਆਨ

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸ਼ਾਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ
ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਪਰ ਹਰਦਿਕ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਗੁਣ ਸੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ ।
ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਭਤਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਗਿਆ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਸਨੂੰ
ਯੋਗਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ‘ਆਪ ਜਧੈ ਅਵਰ ਨਾਮ ਜਪਾਵੈ’ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਆਪ
ਜਗਿਆਸੁਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੀ ਰਾਗੀਆਂ
ਦੀ ਸਹਿਣ ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਚੰਗੇ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣ ਦੀ ਜਾਰ ਦਸਦੇ ਸਨ । ਕਦੀ ਡੰਗਰਾਂ
ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਕਰਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਮੱਝਾਂ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਗੁਣ ਅਵਗੁਣ ਦਸਦੇ ਸਨ
ਅਤੇ ਕਦੀ ਬਾਗਾਂ ਵਿਚ ਜਾਕੇ ਫਲ ਫੁੱਲਾਂ ਅਤੇ ਬੂਟਿਆਂ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ।
ਕਦੀ ਵੇਦਾਂ ਹਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਚੰਗੇ ਨੁਸਖੇ ਦਸਦੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਡੇਰ ਬਾਸ
ਵਾਸਤੇ ਤੁਲਸੀ ਅਤੇ ਪਿਪਲ ਦੇ ਬਿਛ ਲਗਾਵਾਉਂਦੇ ਸਨ । ਕਦੀ ਕਦੀ ਦਰਬਾਰ ਚ
ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਗੁਣ ਦਸਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਕਦਰ ਨੂੰ
ਜਾਣਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ।
ਕਦੀ ਸਿਖਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਸਰਬ ਸੰਪਰਦਾ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਦੀ
ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਮਿਲਾਪ ਵਾਸਤੇ ਹਿੰਦੂ ਸਿਖ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਦੇ ਸਨ । ਕਦੀ ਗਾਉ ਰਕਸਾਂ
ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਿਜ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਦੀ ਭ ਦੇਸ ਰਕਸਾ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ
ਤੰਜਵੀਜ਼ਾ ਦਸਦੇ ਸਨ । ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸੀ

ਦੁਸਰਾ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਦੈਰਾਗ

ਕਬੀਰ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ

ਕਬੀਰ ਜੀ ਭੀ ਗੁਰੂ ਕਹੀ ਤ ਧਰਮ ਕਰ ਨਾਹੀ ਤਾ ਕਰ ਬੈਰਾਗ ।

ਬੈਰਾਗੀ ਬੰਧਨ ਕਰੇ ਤਾ ਕੋ ਧਰਮ ਆਭਾਗ ॥

ਦੈਰਾਗ ਦੇ ਆਰਥ ਹਨ ਤਿਆਗ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਿਆਗ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਸਨ । ਲੱਖਾਂ

ਰੁਪੈ ਲੰਗਰ ਦੀ ਭੇਟ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕਪੜੇ ਰੇਸ਼ਮੀ ਸੂਤੀ, ਫੁਨੀ

ਡੈਕਰੋਨ ਜਾਂਨੀਲ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭੇਟ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਆਪ

ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ^{ਦਸਤ} ਦਾਸਤੇ ਸਫੈਦ ਸਫੈਦ ਖੱਦਰ ਨੂੰ ਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਦਾ

ਹਿੰਮ ਰਹਿਤ ਸਾਰੇ ਖਾਨੇ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ । ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਪਈ ਆਪ ਜੀ

ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਲੋੜਦੇਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਿੱਤਾ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਗਰੀਬ

ਸਿਖ ਦੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਅਨੰਦ ਕਾਰਜ ਦਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਹਾਲ ਪਾਏ ਹੋਏ ਕਪੜੇ

ਵੀ ਲਾਹਕੇ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਕ ਪੂਰਨ ਦੈਰਾਗੀ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ।

ਤੀਸਰਾ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਲਛਮੀ

ਸੰਪੂਰਨ ਲਛਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਭੁਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਦਾ ਵਰਤ ਲੰਗਰ

ਤੋਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕੀਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਲੱਖਾਂ ਆਦਮੀਆਂ

ਨੂੰ ਪਰਸਾਰਾ ਛਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਹਜ਼ੀ ਤਕ ਅਤੁਟ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ

ਕਈ ਹਜ਼ਿਆਂ ਜਾਂ ਦਹਾਈ ਪੁਰਖਾਂ ਨੂੰ ਸਦਾ ਵਰਤ ਨਾਮ ਤੇ ਕੋਈ ਕੋਈ ਲੰਗਰ

ਲਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਲੰਗਰ ਖੁਲਾ ਸਿਰਫ ਮੁਕਰਰ ਵਕਤ ਤਕ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਸ੍ਰੀ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਲੰਗਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਜਾਏ ਹਾਤ ਨੂੰ

ਜਾਏ ਜਾਂਦਿਨ ਨੂੰ ਜਾਏ, ਦੁਪਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਏ ਜਾਂ ਸਾਮ ਨੂੰ ਜਾਏ ਪਰਸਾਰ

ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਾਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅੰਨ ਦੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਹੋਵੇ

ਫਸਲਾਂ ਬਰਸਾਤ ਜਾਂ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤਬਾਹ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਬਿਫੀ ਭੂਜੀਆਂ

(ਅਭਿਵੀਆਂ) ਦੀ ਆਨੁਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇ ਪਰਸਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੁਫਤ

ਮਿਲਦਾ ਹੈ । ਇਹ ਅਤੁਟ ਲਛਮੀ ਦੀ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈ ।

ਚੌਥਾ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਮੌਸਵਰਸ

ਮੌਸਵਰਸ ਦੇ ਆਰਥ ਹਨ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿਤ ਜਾਂ ਸੋਕ ਰਹਿਤ

ਇਹ ਗੁਣ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸੀ । ਪਹਿਲਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਰਕਾਰ

ਅਤੇ ਫਿਰ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਜਸ ਨੂੰ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਆਪ ਜੀ

ਤੇ ਕਈ ਝੁੱਟੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਕੇ ਛੇ ਝੁੱਟੇ ਮਕਦਮ ਚਲਾਏ ਅਤੇ ਝੁੱਠੀਆਂ

ਹਾਵਾਹੀਆਂ ਭੁਗਤਾਈਆਂ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਲਿਆਵੀ ਮਰਸ਼ਾਲਾ

ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਕਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਰਾਜ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਈ ਲਾਡਲੇ ਜਿਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਜੇਲਾਂ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ।

ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ:

"ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਤਹਿ ਨਹੀਂ ਧਿਯੋਗ"

ਸਿਰਫ ਆਪ ਜੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਬਰ ਕਰਕੇ ਚਿੰਤਾ ਰਹਿਤ

ਹੋਣ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਭਜਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਲ ਲਾਇਆ।

ਪੰਜਵਾਂ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਤੋਖਤਾ

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਂਵਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਓ ਮੈਂ ਸਿਮਰਾਮ ਸੰਦਰ ਕਰਿ

ਅਕਥ ਕਥਾ ਜਾ ਕੀ ਬਾਤ ਸਨੀ

ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਫਲਾਣਾ ਦਾ ਚਿਹਿਰਾ ਬੜਾ ਸੰਦਰ ਹੈ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ

ਦੇ ਨੇਤ੍ਰ ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਨੂੰ ਜਲਾਹੰਦਾ ਹੈ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਨੂੰ

ਪਰ ਪੂਰਨ ਸੰਦਰਤਾ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਜਿਸਤਰਾਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਕੰਜਲਕ ਨੋਨ ਕੰਬੁ ਗ੍ਰੀਵ ਕਟ ਕੇਹਰ ਕੰਬਰ ਠਾਵਨ

ਕਰਲੀ ਕਹੰਗ ਕਪੂਰ ਗਤ ਬਿਨੁ ਅਕਾਲ ਦੁਜੋ ਕਵਨ

ਇਹ ਸੰਦਰਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੱਛਣ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਨ

ਇਹ ਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਤਾਵੇਂ ਕਿਨਾ ਹੀ ਬਿੰਤਾਵਾਨ ਹੋਵੇ ਬੀਮਾਰ ਹੋਵੇ

ਦਲਿਦੀ ਹੋਵੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਹੀ ਮੋਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ

ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਠੰਡ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਕਈ ਅਭਿਮਾਨੀ ਆਕਤੂਖਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਥਾਂ ਨ ਟੇਕਣ ਦੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ

ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਲੋਟ ਪੋਟ ਹੋ ਗਏ।

ਛੇਵਾਂ ਗੁਣ ਹੈ ਸੰਪੂਰਨ ਜਸ

ਜਸ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਦੀ

ਮਹਤੀ ਸਨ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਆਰਥਕ ਸਾਹਥਕ ਜਾਂ ਪ੍ਰਮਾਥਕ ਅਰਜ ਕੀਤੀ

ਉਸਦੀ ਯੋਗ ਮਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਜਾਂ ਪਾਠੀ ਦੇ ਅਘਾਤ

ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਇਕ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁਰੋਵਰ ਸਲੂਕ ਕਰਕੇ ਉਸਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ

ਏ ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਰਸਮੀਆਂ ਸਰੀਰਕ ਅੰਤਮ ਕਿਰਿਆ ਸਮੇਂ

ਲੁਖਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਯਾਰ ਕਰਕੇ

ਜਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ

ਤੁਮਨੁ ਜਸ ਸਕਲ ਜਗਤ ਕਰੈ ਬਖਾਨੀ

ਸਤ ਤੇ ਵਡੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਜੋਸਿਰਫ ਸਿਖ ਪੰਥ ਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਿਮਟੀ ਤੇ ਕੀਤਾ
ਉਹਦਿਹ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਨੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਰੇ ਅਖਤਿਆਰ
ਅਪਣੇ ਵਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ।

ਸੰਤ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਕਵੀ' ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ
੮ ਮਈ ੧੬੫੬ (੨੦ ਦਸੰਬਰ ੨੦੧੬) ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਜੀਵਨ ਨਗਰ ਘੱਘਰ
ਨਾਲੀ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਹੁੰਦੇ ਖਾਲ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਸਭ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਰਕੇ ਕਹਿੰਦਿਆਂ
" ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਆਵਾਂ ਜਾਂ ਕਦੇ ਨ ਆਵਾਂ । ਹੁਣ ਤੋਂ ਏਥੇ ਵਡੇ
ਕਾਕੇ ਨੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਦੀ ਹੈ ਉਹ ਰਹੇ ਜਾਂ ਜਿਸ ਬਲਦੇ
ਰਖਦੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਉਹਦੇ ਆਖੇ ਨਹੀਂ ਨਗਰ ਸਕਣ ਉਹ ਬੇਸ਼ਕ ਬਿਸਤਰਾ
ਗੋਲ ਕਰ ਲਏ । ਸਾਡੀ ਉਸਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਹੁਣ ਸਾਰੇ
ਅਖਤਿਆਰ ਵਡੇ ਕਾਕੇ ਹੀ ਪਾਸ ਹੋਣੇ ਹਨ । " ਇਸੇ ਲਈ
ਲਿਖਿਆ ਹੈ

ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਰੇ ਦਾ ਹੈ ਜਗਜੀਤ ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹੋ ਹੀ ਧਰਮ ਪਰਚਾਰ
ਦਾਤਾ ਰਿਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦਾ ਵਿਗਾੜੇ ਕਾਜ ਵੀ ਇਹੋ ਸਵਾਰਾ ਦੇ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀਰਕ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਗਮ ਕਦਰਤੀ ਤੌਰ
ਤੇ ਹੋਣਾ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਚੀਮੇਕਦੀ ਜੀ ਦੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ
ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇ ਗਏ

" ਏਸਦੇਹ ਨੇ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਲਭਣਾ ਨਹੀਂ ਤਤਪ ਤਤਪ ਨ ਜਾਨ ਗਿਆ ਏਣਾ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਦੀਦਾਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਚੀਮੇ ਦਰਸ ਜਗਜੀਤ ਦਾ ਪਾਇਦਾ